

Ενήλικο άτομο λαγοκέφαλου.

Ο λαγοκέφαλος (επιστημονική ονομασία: *Lagocephalus sceleratus*, αγγλική ονομασία: silver-cheeked toadfish) είναι είδος ψαριού, μέλος της οικογένειας Tetraodontidae, στην οποία ανήκουν 121 είδη από 19 γένη. Το όνομα Tetraodontidae σχετίζεται με τη χαρακτηριστική οδοντοστοιχία των μελών της οικογένειας, όπου τα δόντια κάθε σιαγόνας είναι συμπυγμένα, αλλά διαχωρισμένα από μια κεντρική ραφή, με αποτέλεσμα την εμφάνιση 4 δοντιών. Ο λαγοκέφαλος είναι είδος ευρείας εξάπλωσης στον τροπικό Ειρηνικό και Ινδικό Ωκεανό, στην Ερυθρά Θάλασσα και στην Ανατολική Μεσόγειο τα τελευταία χρόνια, ως λεσσεψιανός μετανάστης (μέσω της Διώρυγας του Σουέζ).

Ο λαγοκέφαλος είναι ένα από τα μεγαλύτερα μέλη της οικογένειας Tetraodontidae, ξεπερνώντας τα 110 εκατοστά σε μήκος και τα 7 κιλά σε βάρος. Το σώμα του είναι στενόμακρο και μερικώς πλευρικά πεπλατυσμένο. Η ράχη του έχει χρώμα πράσινο-καφέ με μαύρα ισομεγέθη και κανονικά δια-

Ο λαγοκέφαλος έχει την ικανότητα να φουσκώνει σημαντικά το σώμα του, απορροφώντας νερό ή αέρα.

τεταγμένα στίγματα, μιαν ασημένια λωρίδα από το στόμα μέχρι την άκρη της ουράς, άσπρη κοιλιά και μιαν ασημένια βούλα μπροστά από κάθε μάτι. Δεν έχει λέπια, αλλά πολυάριθμα μικρά σαρκώδη αγκάθια στη ράχη και στην κοιλιά. Η γνάθος φέρει 4 πολύ ισχυρά δόντια, 2 πάνω και 2 κάτω, τα οποία ενώνονται για να σχηματίσουν ένα είδος ράμφους. Ο λαγοκέφαλος έχει την ικανότητα να φουσκώνει σημαντικά το σώμα του, απορροφώντας νερό ή αέρα, για να απωθεί τους θηρευτές του. Χαρακτηριστικός είναι ο δυνατός θόρυβος κατά το φούσκωμα, που προέρχεται από την τριβή μεταξύ των δοντιών της άνω και της κάτω γνάθου.

Ο λαγοκέφαλος είναι ως επί το πλείστον σαρκοφάγος και τρέφεται με κεφαλόποδα (χταπόδια, καλαμάρια και σουπιές), μαλακόστρακα (ιδιαίτερα καβούρια) και ψάρια, ακόμα και μικρότερα άτομα του είδους του. Συγκρι-

Μισοφαγωμένα ψάρια από τα δίκτυα των ψαράδων, αποτέλεσμα των επιθέσεων από λαγοκέφαλους. Χαρακτηριστική η ουρά από άλλο μικρότερο άτομο λαγοκέφαλου, ένδειξη κανιβαλιστικής συμπεριφοράς.

νόμενος με άλλα είδη ψαριών δείχνει να είναι σχετικά βραδυκίνητος. Όταν είναι αδρανής φαίνεται να αιωρείται σχεδόν ακίνητος, κινώντας μόνο τα θωρακικά πτερύγια. Παρόλα αυτά είναι ικανός να κινείται με εκπληκτική ταχύτητα όταν νιώθει ότι απειλείται ή όταν κυνηγά. Ο λαγοκέφαλος δείχνει πολλές φορές αρκετά επιθετικό είδος, έτοιμο να αρπάξει οποιοδήποτε δόλωμα του προσφερθεί. Παρόλα αυτά, τουλάχιστον στους μεσογειακούς πληθυσμούς, δεν υπήρξαν επίσημες αναφορές για επιθετική συμπεριφορά απέναντι στον άνθρωπο.

Ο λαγοκέφαλος περιέχει στους ιστούς του μια ισχυρή νευροτοξίνη, την τετροδοτοξίνη, η οποία μπορεί να αποτελέσει πηγή τροφικής δηλητηρίασης σε περίπτωση κατανάλωσής του, με ψηλά συσχετιζόμενα ποσοστά θνησιμότητας. Η τοξικότητα αυξάνεται σταδιακά πριν την αναπαραγωγική περίοδο και μειώνεται απότομα με το τέλος της. Οι γονάδες, ιδιαίτερα στα θηλυκά άτομα, παρουσιάζουν τον υψηλότερο βαθμό τοξικότητας συγκρινόμενες με άλλα όργανα. Η τετροδοτοξίνη μπορεί να προκαλέσει θάνατο από μυική παράλυση, αναπνευστική ανεπάρκεια και κατάρρευση του κυκλοφορικού συστήματος. Η κατανάλωση περίπου 25 mg τετροδοτοξίνης μπορεί να σκοτώσει ένα άτομο βάρους 75 κιλών. Η αντίστοιχη ενέσιμη ποσότητα είναι πολύ μικρότερη, περίπου 0,6 mg για το ίδιο άτομο. Μέχρι στιγμής δεν έχει βρεθεί αντίδοτο στην τετροδοτοξίνη. Η θεραπεία είναι υποστηρικτική και βασίζεται στα συμπτώματα, για να κρατηθεί ο ασθενής στη ζωή μέχρι να εξασθενήσει η δραστηριότητα της τοξίνης.

Πολλά από τα μέλη της οικογένειας Tetraodontidae, περιλαμβανομένου και του λαγοκέφαλου, κατέχουν μια μοναδική θέση σε ό,τι αφορά στην αλιεία, αφού σε κάποιες χώρες απορρίπτονται, ενώ σε άλλες ιδιαίτερα στην Ιαπωνία και την Κορέα έχουν μεγάλη εμπορική αξία. Στην Ιαπωνία οι τιμές των ψαριών αυτών, που ονομάζονται fugu, είναι υψηλότερες από τις τιμές των περισσότερων άλλων εδωδίων ψαριών. Το όνομα fugu χρησιμοποιείται για το ψάρι, αλλά και για το πιάτο αυτό καθ' αυτό. Ο λαγοκέφαλος ονομάζεται sen-nin fugu. Το δέρμα και τα εντόσθια αφαιρούνται προσεκτικά από ειδικούς και αδειούχους σεφ και το προϊόν αυτής της διαδικασίας θεωρείται

ασφαλές για βρώση. Παρόλα αυτά, πολλά άτομα πεθαίνουν από την κατανάλωση των ψαριών αυτών κάθε χρόνο. Στις ευρωπαϊκές χώρες η εμπορία του λαγοκέφαλου απαγορεύεται.

Ο λαγοκέφαλος άρχισε να εμφανίζεται στα νερά της Κύπρου τουλάχιστον από το 2000, ενώ το 2006 παρατηρήθηκε μια ραγδαία αύξηση και εξάπλωση του πληθυσμού του. Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία του Τμήματος Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών (ΤΑΘΕ), οι εκφορτώσεις του είδους αποτέλεσαν γύρω στο 4% των συνολικών εκφορτώσεων της παράκτιας αλιείας της Κύπρου τα έτη 2009 και 2010. Ο λαγοκέφαλος απαντά σήμερα στο νησί μας με τις κοινές ονομασίες κουνέλι και κουνελόψαρο.

Πρόσφατη έρευνα του ΤΑΘΕ (2009-2010) έδειξε ότι ο λαγοκέφαλος προσαρμόστηκε απόλυτα στις συνθήκες της περιοχής και πλέον αναπαράγεται ανενόχλητος στα νερά της Κύπρου. Σύμφωνα με την έρευνα, η επιτυχής εγκατάσταση του λαγοκέφαλου στην Κύπρο και γενικότερα στην Ανατολική Μεσόγειο οφείλεται κατά πάσα πιθανότητα στην πολύ γρήγορη σωματική του αύξηση, ιδιαίτερα κατά τη θερμή περίοδο του έτους, τη γρήγορη πρώτη αναπαραγωγή, η οποία λαμβάνει χώρα μόλις στο δεύτερο έτος της ζωής του ψαριού και στη μεγάλη του προσαρμοστικότητα, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στις διατροφικές του συνήθειες. Επιπλέον, ο λαγοκέφαλος δεν αποτελεί είδος-στόχο για την παράκτια αλιεία, λόγω της τοξικότητάς του και των σχετικών απαγορεύσεων εμπορίας και πολύ πιθανόν να μην τυγχάνει ανταγωνισμού ή θήρευσης από άλλα είδη.

Η ραγδαία αύξηση των πληθυσμών του είχε ως φυσικό επακόλουθο τις όλο και συχνότερες καταγραφές ζημιών που προκαλεί ο λαγοκέφαλος με τα κοφτερά του δόντια, στα εργαλεία και τα αλιεύματα της παράκτιας αλιείας. Σήμερα, ο λαγοκέφαλος είναι πολύ γνωστός σε όλους όσους ασχολούνται με την αλιεία στην Κύπρο, κυρίως για τις ζημιές που προκαλεί και από πολλούς θεωρείται το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η κυπριακή παράκτια αλιεία στις μέρες μας.

Ο λαγοκέφαλος είναι, επίσης, αρκετά γνωστός στο ευρύ κοινό της Κύπρου, κυρίως λόγω της έγκαιρης ενημέρωσης που έτυχε από το ΤΑΘΕ για τους πι-

θανούς κινδύνους που εγκυμονεί η κατανάλωσή του. Η τοξικότητα του είδους, η οποία έχει βρεθεί και στους μεσογειακούς πληθυσμούς, δεν φάνηκε να δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα στη χώρα μας, κυρίως λόγω της ενημέρωσης αυτής, αλλά και λόγω της ιδιαίτερης μορφολογίας του λαγοκέφαλου, που τον διαχωρίζει από τα πλείστα εδώδιμα είδη. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το ΤΑΘΕ συνεχίζει να προειδοποιεί το κοινό για τους πιθανούς κινδύνους που υπάρχουν και μέχρι στιγμής, ευτυχώς, δεν καταγράφηκε οποιoδήποτε δυσάρεστο περιστατικό.

Το ΤΑΘΕ έχει μελετήσει διάφορες πιθανές λύσεις στα προβλήματα που δημιουργούνται από την παρουσία του λαγοκέφαλου στην Κύπρο, όπως την πιθανότητα εξαγωγής του σε χώρες όπου έχει μεγάλη εμπορική αξία ή την άσκηση στοχευμένης αλιευτικής πίεσης στους πληθυσμούς του. Στην πρώτη περίπτωση, αν και υπήρξε ενδιαφέρον από εταιρείες εμπορίας στην Κύπρο και το εξωτερικό, διαφάνηκε ότι υπάρχουν, στις εν λόγω χώρες, Κανονισμοί που περιορίζουν την εισαγωγή του λαγοκέφαλου από μακρινές προς αυτές περιοχές, όπως είναι η Μεσόγειος. Στη δεύτερη περίπτωση, διαφάνηκε, μετά από σχετική έρευνα του ΤΑΘΕ, ότι η λύση αυτή εκτός από πολυέξοδη, δεν μπορεί να είναι μόνιμη, αφού ο έλεγχος του πληθυσμού οποιουδήποτε είδους είναι εξαιρετικά δύσκολος, ιδιαίτερα στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Θα πρέπει να γίνει αντιληπτό από τους αλιείς και το κοινό ότι ο λαγοκέφαλος, όπως και άλλα ξενικά είδη, έχει πια εγκατασταθεί στα νερά της Κύπρου και ότι θα πρέπει πλέον να θεωρείται ως ένα μέρος της θαλάσσιας πανίδας, με ό,τι και αν αυτό συνεπάγεται. Η καλύτερη λύση σε τέτοιου είδους προβλήματα είναι, συνήθως, η προσαρμογή στα νέα δεδομένα, η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση μεταφράζεται σε προσαρμογή της αλιευτικής προσπάθειας (π.χ. ώρες αλιείας, εποχές, βάθη, εργαλεία κ.λπ.) με τέτοιο τρόπο, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς συνέπειες που έχει ο λαγοκέφαλος στην αλιεία.

Τα προβλήματα αυτά δεν περιορίζονται, βέβαια, μόνο στην Κύπρο, αλλά σε ολόκληρη τη λεκάνη της Λεβαντίνης, ενώ αργά αλλά σταθερά φαίνεται να επεκτείνονται και δυτικότερα. Το γεγονός πως άτομα λαγοκέφαλου βρέθη-

Κομμάτι διχτυού αλιείας σε στομάχι λαγοκέφαλου. Ο λαγοκέφαλος μπορεί με ευκολία να αποκόψει μεγάλα κομμάτια διχτυού, ακόμα και σχοινιά, στην προσπάθειά του να κλέψει ψάρια από τα δίχτυα των ψαράδων.

καν σε περιοχές του Βορείου Αιγαίου με σημαντικά χαμηλότερες θερμοκρασίες νερού από αυτές της Κύπρου, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η θερμοκρασία δεν αποτελεί απαγορευτικό παράγοντα στην εξάπλωση του είδους. Η μελλοντική του εξάπλωση σε ολόκληρη τη Μεσόγειο αποτελεί πλέον πιθανό σενάριο και τα προβλήματα που θα δημιουργηθούν πιθανόν να χρειαστεί να αντιμετωπιστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε κάθε περίπτωση πάντως, ο περιορισμός αυτής της εξάπλωσης φαίνεται να είναι εξαιρετικά δύσκολος, αν όχι αδύνατος.

Νικόλας Μιχαήλιδης
Λειτουργός Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών

Ο λαγοκέφαλος αποτελεί σήμερα ένα από τα πιο άφθονα είδη ψαριών στα νερά μας και ένα από τα πιο κοινά αλιεύματα της παράκτιας αλιείας, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Γ.Τ.Π. 209/2012-1.000
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Εκτύπωση: Κώνος Λτδ

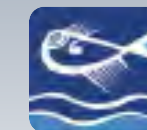

Τυπώθηκε σε συνεργασία με τον Χρηστή

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος
Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών

Ο λαγοκέφαλος στα νερά της Κύπρου

2012

Τα κοφτερά δόντια του λαγοκέφαλου με τα οποία προκαλεί ζημιές στα εργαλεία και τα αλιεύματα της παράκτιας αλιείας.